
RAPORT I FOKUS GRUPIT

Arti në sistemin arsimor të Kosovës

Nëntor 2015, Prishtinë

**FORUMI
KULTUROR**

Rrjeti i organizatave të pavarura

Rrjeti i organizatave të pavarura të
kulturës të Kosovës

www.forumikulturor.net

**FORUMI
KULTUROR**

Rrjeti i organizatave të pavarura të kulturës të Kosovës

Rrjeti i organizatave të pavarura të kulturës të Kosovës
www.forumikulturor.net

Prodhimi i këtij dokumenti është mundësuar me ndihmën e Zyrës së Bashkimit Evropian në Kosovë, dhe Olof Palme International Center e mbështetur nga Qeveria Suedeze.

“Ky publikim u prodhua me ndihmën e Bashkimit Evropian. Përmbajtja e këtij publikimi është përgjegjësi vetëm e Forumit Kulturor dhe në asnjë mënyrë nuk paraqet mendimet e Bashkimit Evropian”

RAPORT I FOKUS GRUPIT

Arti në sistemin arsimor të Kosovës

Autore:

Zana Hoxha Krasniqi

Projekt i financuar nga BE-ja dhe i menaxhuar nga Zyra e Bashkimit Evropian në Kosovë

SWEDEN

Hyrje

Fokus grupi “Arti në sistemin arsimor të Kosovës” është mbajtur më 10 nëntor 2015 në Prishtinë, në kuadër të projektit Forumi për Zhvillim Kulturor, i cili ka për qëllim të zhvillojë më tutje dhe të forcojë Forumin Kulturor të themeluar në vitin 2011, duke ofruar këshilla dhe njohuri të vlefshme për politikën kulturore të Kosovës. Projekti është i mbështetur nga Zyra e Bashkimit Evropian në Kosovë ndërsa bartës të projektit janë Forumi Kulturor, Teatri ODA dhe DokuFest. Diskutimi në fokus grup u orientua rreth të gjeturave preliminare të hulumtimit të projektit mbi mënyrën e trajtimit të mësimin të artit në sistemin arsimor të Kosovës. Sipas të gjeturave preliminare, Kurrikula e Re e Kosovës, si ajo për shkollimin e përgjithshëm ashtu edhe ajo për edukimin special artistik ofron mundësi shumë të mira për zhvillimin e shkathtësive artistike të nxënësve dhe aftësinë e tyre për përjetimin artistik. Megjithatë, probleme të mëdha në praktikën shkollore në Kosovë e pamundësojnë zbatimin e asaj që është e synuar përmes Kurrikulës.

Përmbledhje e diskutimeve të përgjithshme

Në Fokus grupin me temë “Arti në sistemin arsimor në Kosovë” të organizuar nga Forumi Kulturor morën pjesë artistë, përfaqësues të OJQ’ve që merren me Kulturë, gazetarë dhe aktivistë të pavarur. Në këtë Fokus Grup, u prezentuan të gjeturat e raportit të përpiluar nga Znj.Besa Luzha, si dhe u diskutua mbi “Edukimin përmes artit” duke u mbështetur në kurikulën për arsim fillozor dhe të mesëm. Znj.Luzha na njoftoi që tani është duke u bërë rishikimi i kurikulës Shkollore për shkollat fillore nga ana e Ministrisë së arsimit sipas rekomandimeve të UNICEF. Në prezntim dhe diskutim u potencua që lëndët e detyrueshme mësimore siq janë Edukata Figurative dhe Edukata Muzikore nuk trajtohen seriozisht dhe kalohen nga ana e mësimitvetvetëm sipërfaqësisht dhe arti përdoret kryesisht për relaksim.

Sipas kurikulës së re, mësime dhënësit do të kenë një qasje integruese dhe mësimi do të jetë më interesant dhe atraktiv për nxënësit. Tashmë ka filluar Pilotimi i Kurikues së re në 7 Regjione të Kosovës, ku mësime dhënësit e lëndëve të Artit përgatisin dosje të angazhimit të tyre dhe të nxënësvet. Me kurikulën e

re është rrit përgjegjësia e arsimtarëve në caktimin e temave dhe materialeve për tu përdorur në lëndët e Artit.

Çështja është nëse ? A është i gatshëm arsimtari/ja ta bëjë këtë?

Në kurikulë është futur edhe drama, dizajni, Artizanatet dhe vallëzimi në kuadër të mësimi zgjedor. Mësim dhënësit dhe nxënësit, pregadidin projekte të cilat duhet të dergohen në ministri dhe aty zgjidhen në bashkëpunim me prindërit. Praktikak aktuale janë që nxënësit nuk e zgjedhin atë që e duan, ate e bëjnë drejtoritë.

Nga diskutimi me përfaqësuesit e fokus grupit, na del që një mësime dhënësit që ligjëron artin ndihet i nënvleftësuar në raport me mësime dhënësit e tjerë.

- Qasja është problematike edhe në konkurse: profesori i lëndës tjetër jep Art
- Oraret janë të papërshtatshme dhe konsiderohen orë relaksimi
- Infrastruktura është e tmerrshme
- Implementimi mbetet problem
- Edukimi drejt proceseve e jo rezultateteve
- Edukimi i audiencës të ar-

hshme

- Përmbajtja është problem?
- Përmes Forum Teatrit kemi ngritur vetëdijen për dhunën nëpër shkolla
- Puna me aktivitete ka ndikuar që me i dhënë vullnet dhe vetëbesim nxënësve
- Në rrjete sociale shprehen lirshëm, për dallim në familje dhe shoqëri
- Fenomeni i dhunës me i trajtuar përmes aktiviteteve kulturore dhe sociale.

Disa nga sfidat e programit aktual

Në raportin preliminar të Besa Liuzhës mbi artin në programin arsimor të Kosovës, në Kurrikulën e Rishikuar fusha Artet është e paraqitur saktë, me arsyetimin pse duhet të ketë edukim artistik, pastaj janë elaboruar konceptet që mësohen përmes arteve, vlerat, qendrimet, shkathtësitet artistike etj. Sipas këtyre të gjeturave, fillimisht, rezultatet e të nxënitorit janë hartuar duke marrë parasysh gjithë trendet aktuale në edukimin artistik, përfshirë elemente të orientimit të explorimit të udhëhequr, me ç'rast nxënësit jo vetëm që krijojnë dhe merren në mënyrë aktive me aktivitetet artistike reproduktuese ose krijuese, por edhe mësojnë për proceset artistike, mjetet shprehëse artistike dhe përdorimin e tyre, njohin vepra, kryevepra të krijimtarisë kombëtare dhe asaj botërore, mësojnë për krijuesit dhe artistët e ndryshëm.

Nga diskutimet në fokus grup, u validuan të gjeturat tjera të raportit preliminar. Një nga aspektet e diskutuar ishte edhe fakti se fusha Artet në Kurrikulën e re nuk përbëhet vetëm nga Arti Muzikor dhe Arti Figurativ si zakonisht, por këtu janë përfshirë edhe Drama e Vallëzimi, ndonëse të propozuara si mësim zg-

jedor fillimisht. Ndryshimi i dytë është se është tentuar qasja integruese, së paku në aspekt të temave dhe dimensioneve të rezultateve të të mësuarit, duke respektuar vecantinë e mjeteve të ndryshme shprehëse artistike që kanë në dispozicion artet e ndryshme.

Është theksuar edhe një herë qëllimi i Edukimit artistik, në përputhje me vetë qëllimet e arsimit në Kosovë: "Edukimi përmes arteve mundëson zhvillimin e qytetarit aktiv dhe kreativ që:

- krijon, formëson dhe merr pjesë në mënyrë aktive në ngritjen e kualitetit të jetës së tij dhe ambientit (miljeut) ku jeton.
- merr pjesë në ndërveprimin social, kulturor dhe intelektual të grupeve të ndryshme etnike, kulturore duke vënë në rend të parë aspektin njerëzor të këtij ndërveprimi.
- posedon shkathtësitë dhe aftësitë themelore teknike e krijuese që janë të rëndësishme për punë dhe jetë."

Përfundim

Duke analizuar pozitën e artit në kurrikulat e shkollimit të përgjithshëm të vendeve Evropiane, u konstatua se mënyra si artet janë konceptuar në Kurrikulën e Kosovës janë përafërsisht me qasje të njëjtë. Qëllimet e edukimit artistik janë të orientuara kah zhvillimi i kompetencave artistike por edhe kah realizimi i gjashtë kompetencave kryesore të Kurrikullitë Ri të Kosovës. Ende do të punohet në përgaditjen e mësimit të nxënësve për të realizuar këto kompetenca me një qasje të integruar ku edhe artet marrin pjesë.

Gjithashtu, në fokus grup u konkludua se rezultatet e të nxënësve për fushën Artet, të vendosura për nivelet e ndryshme japin mundësi dhe liri mësimit të nxënësve që brenda orëve në dispozicion të mos mundën të realizojnë shumë nga ajo cka kërkohet. Nëse rritja e numrit të orëve të rregullta nuk është opcion i realizueshëm, duhet të mendohen forma alternative të mësimit zgjedhor ose projekte tematike e ndërdisiplinare ku nxënësit mund të vënë në funksion shkollat e tyre artistike për të komunikuar artistikisht mbi temat dhe çështjet e ndryshme.

Përfundimisht, u konstatua se Ministria e Arsimit dhe Drejtoritë komunale për arsim duhet të sigurojnë që lëndët artistike të realizohen vetëm nga nxënësit e kualifikuar, duke filluar sa më herët që është e mundur. Edhe vetë shkollat duhet të ofrojnë një ambient stimulus artistik. Poashtu, një nga përfundimet ishte se duhet të sigurohet infrastrukturë teknologjike adekuate që nxënësit dhe mësimit të nxënësve të kenë mundësi që edukimin artistik ta realizojnë me sa më shumë ekspozim të shembujve të mirë artistike nga krijimtaria lokale, kombëtare por edhe ajo botërore, përfshirë edhe vizitën në muzeume, ekspozita, koncerte si pjesë të metodologjisë së realizimit të lëndës.

Forumi Kulturor

Teatri Oda organizoi një mori takimesh informative gjatë fundvitit 2011 me qëllim të krijimit të një rrjeti të përbashkët të organizatave të kulturës në Kosovë. Në këto takime morën pjesë më se 60 pjesëmarrës, përfaqësues nga organizata të ndryshme të kulturore dhe kështu u krijua mundësia e organizimit të Kuvendit themelues, i cili u mbajt me 23.03.2012 dhe vuri themelet e Rrjetit të Organizatave të Pavarura të Kulturës – Forumi Kulturor. Kuvendi Themelues vuri themelet e Forumit Kulturor duke anëtarësuar 22 organizata të pavarura në kuadër të Rrjetit. Përmes votave demokratike u aprovua statuti, njëkohësisht u zgjodh edhe Kryesia e rrjetit. Forumi Kulturor është etnitet i regjistruar si rrjet i organizatave të pavarura kulturore si anëtare. Si sekretariat i përkohshëm i Forumit Kulturor është vendosur të jetë Teatri ODA deri në momentin e ngritjes së kapaciteteve për të formuar një Sekretariat profesional të rrjetit.

Forumi Kulturor i Kosovës është Rrjet i Organizatave të Pavarura të Kulturës të Kosovës themeluar me qëllim të:

- Fuqizimit të organizatave të

pavarura kulturore duke i zhvilluar kapacitetet e tyre për realizimin e programeve të tyre,

- Afirmimit të organizatave anëtare,
- Përfshirjes së organizatave anëtare në proceset vendimarrëse,
- Rritjes së përkrahjes së skenës së pavarur të kulturës,
- Mbrojtjes dhe përmirësimit të pozitës së organizatave anëtare karshi institucioneve relevante të Kosovës dhe jashtë saj.

Forumi Kulturor synon të përmbush misionin e vet nëpërmjet aktiviteteve si:

- Komunikimit dhe rrjetëzimit të organizatave të pavarura në fushën e kulturës.
- Shkëmbimit dinamik të informacioneve dhe të përvojave.
- Aktiviteteve të lobimit dhe avokimit
- Trajnimeve specifike për nevojat e organizatave anëtare
- Organizimit të debeteve dhe forumeve
- Bashkërenditjes së aktiviteteve artistike dhe kulturore

Forumi për Zhvillim Kulturor

Forumi për Zhvillim Kulturor është projekt i cili ka për qëllim të zhvillojë më tutje dhe të forcojë Forumin Kulturor të themeluar në vitin 2012, duke ofruar këshilla dhe njohuri të vlefshme për politikaf kulturore të Kosovës. Projekti është i mbështetur nga Zyra e Bashkimit Evropian në Kosovë ndërsa bartës të projektit janë Forumi Kulturor, Teatri ODA dhe DokuFest. Projekti ka filluar me aktivitetet e para në dhjetor të vitit 2013 ndërsa parashihet të zgjasë deri në nëntor të vitit 2015. Në një periudhë dy vjeçare, **Forumi për Zhvillim Kulturor** do të prodhojë të paktën 28 produkte të politikave të kulturës, të cilat do të rezultojnë nga hulumtime, debate, fokus grupe dhe konferenca. Projekti do të forcojë rrjetin e komunitetit të kulturës së pavarur, të ndërtojë kapacitetet e saj të brendshme dhe të ndikojë në hartimin e politikave kulturore të Kosovës përmes prodhimit të dijes për kulturë. Po ashtu, projekti do të nxisë dialogun dhe bashkëpunimin mes sektorit të kulturës së pavarur dhe autoriteteve publike në mënyrë që të dalë me zgjidhje konkrete për zhvillimin kulturor në Kosovë.

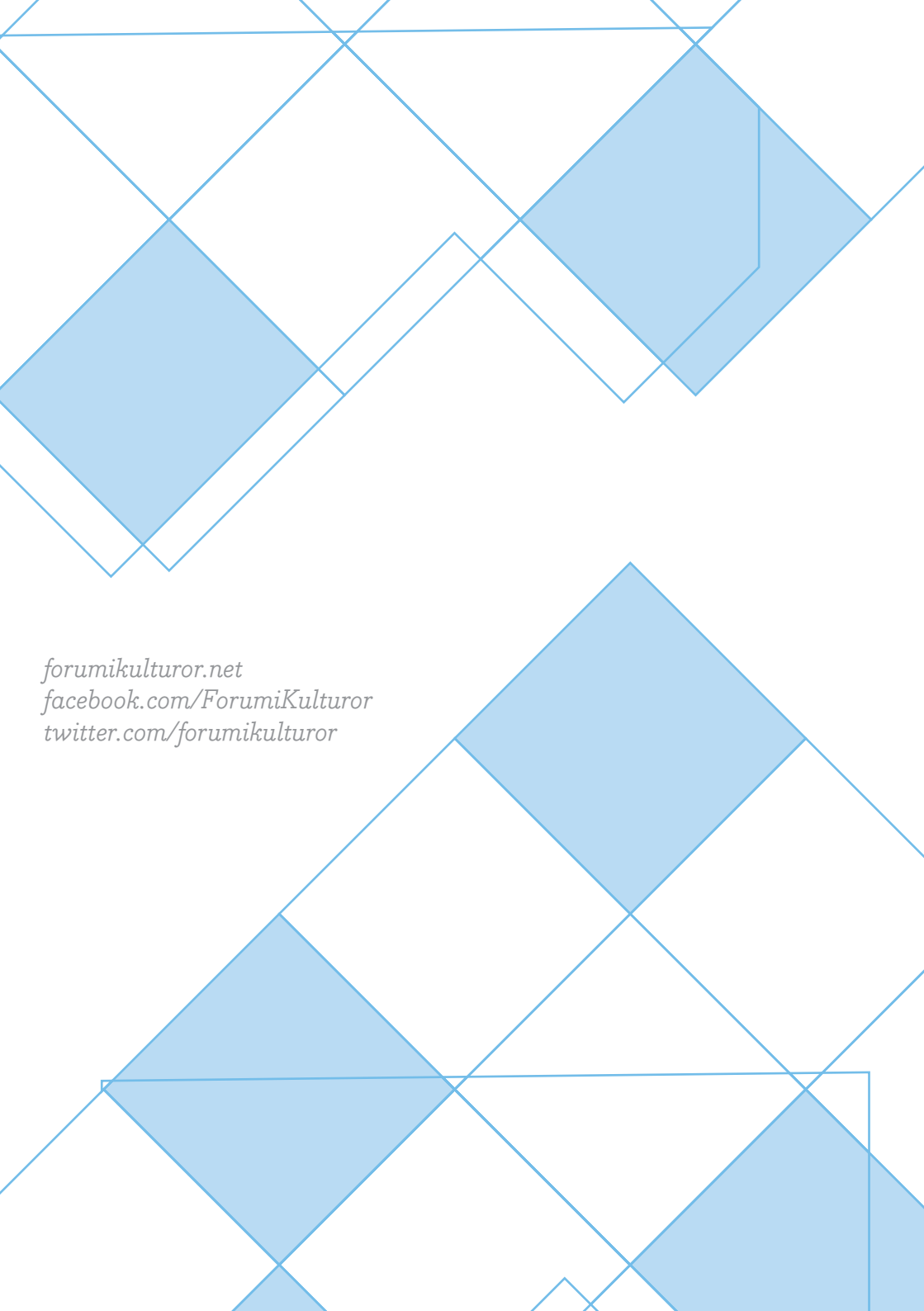

Projekt i financuar nga BE-ja dhe i menaxhuar nga Zyra e Bashkimit Europian në Kosovë

Implementuar nga:

forumikulturor.net
facebook.com/ForumiKulturor
twitter.com/forumikulturor